

LEIDRAAD VEILIGHEID SIMBA FAMILIEZORG

Een programma van

SOS
KINDERDORPEN

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 3

Wie is wie bij Simba Familiezorg 4

Het Simba team 4

Externe partnerorganisaties 4

Bescherming bieden 5

Uitgangspunten voor veiligheid 5

Grensoverschrijdend gedrag voorkomen 6

Vakbekwame, gedreven medewerkers 6

Open communicatie 7

Signaleren en melden 8

Reageren op een melding 9

Nader onderzoek 10

Stappenplan meldcode huiselijk geweld 11

Omgaan met vertrouwelijke informatie 12

Communicatie en media-aandacht 13

Niet melden of vals beschuldigen 13

Maatregelen bij constatering van geweld of misbruik 13

Veiligheid herstellen en nazorg 14

Herstel 14

Evaluatie 14

Nawoord 15

VOORWOORD

Simba Familiezorg is een initiatief van SOS Kinderdorpen Nederland, in samenwerking met onder andere Stichting Jeugdorp De Glind en Gezinshuis.com. Het programma loopt van 2018 tot 2022 en is financieel mogelijk gemaakt met steun van de Nationale Postcode Loterij.

Deze leidraad laat zien hoe Simba Familiezorg omgaat met de veiligheid van de kinderen en ouders die zij begeleidt, en met de veiligheid van medewerkers van het Simba team.

Voor onze organisatie is elke vorm van grensoverschrijdend gedrag onacceptabel. Simba Familiezorg doet er alles aan wat in haar vermogen ligt om dit gedrag te voorkomen, onder meer door in de gezinshuizen en pleeggezinnen waar wij mee samenwerken een sfeer te stimuleren waarin kinderen, (gezinshuis)ouders en medewerkers zich veilig voelen om te praten over wat ze dwarszit.

Het Simba team werkt met zorgvuldig geselecteerde en gescreende zorgprofessionals. Mocht een kind of volwassene zich onveilig voelen, dan bieden zij allereerst een luisterend oor. Is er sprake van geweld, intimidatie, misbruik of welk grensoverschrijdend gedrag ook, dan weten onze medewerkers hoe te handelen om deze situatie te beëindigen en herstel mogelijk te maken. Op de volgende pagina's is nader uitgelegd hoe Simba Familiezorg werkt aan optimale veiligheid.

WIE IS WIE BIJ SIMBA FAMILIEZORG?

Bij Simba Familiezorg zijn zowel individuele jeugdzorgprofessionals als partnerorganisaties betrokken. Zij dragen elk vanuit hun eigen rol bij aan het waarborgen van de veiligheid. Zorgprofessionals kunnen als zelfstandig ondernemer dan wel in loondienst in ons team werken. In beide gevallen spreken we van ‘medewerkers’, aangezien de eisen op het gebied van ervaring, opleiding en geschiktheid op veel vlakken overeenkomen.

Dit zijn de belangrijkste betrokkenen in en rond het Simba team:

HET SIMBA TEAM

SOS Kinderdorpen is als initiatiefnemer verantwoordelijk voor het coördineren van het project en de inzet van jeugdzorgprofessionals. Deze internationaal opererende ngo hanteert voor al haar medewerkers een gedragscode die is gericht op het voorkomen van misstanden.

Simba opvoeders (in deze leidraad ook gezinshuis- of pleegouders genoemd) bieden kinderen een veilig, tijdelijk thuis in de periode waarin zij niet bij hun ouders kunnen wonen.

Familiebegeleiders ondersteunen de opvoeders in het gezinshuis of pleeggezin en werken samen met ouders aan herstel van een veilige thuissituatie, zodat de kans dat kinderen kunnen terugkeren wordt vergroot.

Gedragswetenschappers zijn gespecialiseerd in het herkennen van gedragsproblemen. Zij werken samen met kinderen, opvoeders en ouders aan het veranderen van gedragspatronen om problemen in het gezin te verminderen.

EXTERNE PARTNERORGANISATIES

Gezinshuis.com is als strategisch partner van Simba Familiezorg verantwoordelijk voor de werving, selectie en begeleiding van gezinshuisouders. De organisatie gebruikt hierbij de ‘Kwaliteitscriteria Gezinshuizen’ en het ‘Kwaliteitskeurmerk Gezinshuizen’. Alle gezinshuisouders in het Simba team werken volgens dit kader.

Eigen Kracht Centrale ondersteunt het Simba team bij het verbinden van gezinnen met hun eigen netwerk. Samen met familieleden, vrienden, burens en andere mensen die voor hen belangrijk zijn stellen ouders een plan op om zelf de regie over hun leven te nemen en hun thuissituatie te herstellen. Met als doel dat hun kinderen kunnen terugkeren om binnen hun eigen familie op te groeien in een veilige omgeving.

Stichting Jeugdorp de Glind is een gerenommeerde aanbieder van jeugdhulp in Nederland en vanuit die expertise eindverantwoordelijk voor de implementatie van zorg en veiligheid voor de kinderen die Simba Familiezorg begeleidt. Het Simba team werkt ook met andere jeugdzorgorganisaties samen aan de zorg voor uithuisgeplaatste kinderen. In die samenwerkingsverbanden stelt het Simba team dezelfde eisen op het gebied van veiligheid en zorg.

BESCHERMING BIEDEN

Op basis van haar ervaringen met de opvang van kinderen wereldwijd werkt SOS Kinderdorpen vanuit zes principes om mensen in een hulpverlenings-situatie te beschermen tegen grensoverschrijdend gedrag.

Simba Familiezorg in Nederland hanteert deze principes ook:

- 1** We accepteren geen enkele vorm van geweld en doen er alles aan om het risico op geweld te voorkomen.
- 2** We geven kinderen een stem en bevorderen dat zij hun rechten kennen.
- 3** We versterken onze medewerkers in hun motivatie en deskundigheid.
- 4** We bieden onze medewerkers gezonde werkomstandigheden.
- 5** We maken grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar.
- 6** We zijn alert op signalen van grensoverschrijdend gedrag en maken het voor anderen eenvoudig om hierover een melding te doen.

Elk jaar evalueren wij onze werkwijze vanuit het perspectief veiligheid aan de hand van praktijk-ervaringen en de dan geldende de wet- en regelgeving. Wij zorgen dat onze werkwijze actueel is en informeren medewerkers over eventuele veranderingen, zodat zij volgens de nieuwste inzichten hun werk kunnen doen.

UITGANGSPUNTEN VOOR VEILIGHEID

Een thuissituatie realiseren waarin kinderen veilig kunnen opgroeien vraagt continu aandacht. Simba Familiezorg richt zich bij de begeleiding van gezinnen op deze pijlers:

- Grensoverschrijdend gedrag voorkomen
- Incidenten of misstanden signaleren en melden
- Veiligheid herstellen en nazorg

De volgende hoofdstukken lichten we de afspraken voor elk van deze pijlers in grote lijnen toe. Voor de dagelijkse praktijk zijn meer gedetailleerde werkinstructies opgesteld.

LOYALITEIT BOVEN ALLES

Brenda Schut, familiebegeleider:

“Kinderen vinden het lastig om te praten over wat er thuis misgaat omdat ze, soms tot in het extreme, loyaal zijn. Wat ze over hun vader of moeder vertellen heeft immers invloed op de relaties binnen het gezin. Daarom is het begrijpelijk dat ze in veel gevallen hun ouders beschermen, ten koste van zichzelf. Als een kind die drempel overwint en durft te praten, is het belangrijk dat de zorgprofessional allereerst die stap op waarde schat door onbevangen te luisteren. In het vervolgtraject is ook een verbinding naar de ouders nodig, zodat zij zich bewust worden van wat er gebeurt, zonder dat er meteen een oordeel over ze wordt geveld. Op die manier voorkom je dat een kind zich klem voelt zitten tussen zijn of haar eigen welzijn en dat van de ouders.”

GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG VOORKOMEN

Een organisatie die wil bijdragen aan het opgroeien van kinderen in een veilige omgeving – thuis, of als dat niet kan tijdelijk in een gezinshuis of pleeggezin – verplicht zichzelf alles te doen om hen te beschermen tegen geweld, misbruik, uitbuiting en elk ander gedrag dat hun ontwikkeling schaadt.

VAKBEKWAME, GEDREVEN MEDEWERKERS

De opvang van kinderen en de begeleiding van hun ouders is mensenwerk. Daarom begint de preventie van grensoverschrijdend gedrag bij de medewerkers die hen dagelijks dan wel regelmatig zien. Simba Familiezorg besteedt veel aandacht aan:

De selectieprocedure

Voordat een nieuwe medewerker bij Simba Familiezorg aan de slag gaat, is hij of zij op verschillen-

de manieren getest en gescreend. Zo kijken we bij familiebegeleiders naar hun pedagogische vaardigheden en kennis van de doelgroep.

Kandidaten die gezinshuisher willen worden doen een assessment voor jeugdzorgprofessionals en zij moeten voldoen aan het 'Kwaliteitskeurmerk Gezinshuizen'. De pleegouders met wie we samenwerken zijn gescreend door een pleegzorgorganisatie.

VOG en referenties

Van alle medewerkers hebben wij een geldige 'Verklaring omtrent gedrag'. Een VOG geeft aan dat iemand niet is veroordeeld voor ernstige delicten. Dat draagt bij aan veiligheid, maar biedt geen garanties. Daarom trekken we van kandidaten minimaal twee referenties na en doen we via internet een (globale) check op naam en achtergrond.

Werken volgens de gedragscode

Iedere nieuwe medewerker ondertekent de internationale gedragscode van SOS Kinderdorpen en handelt daarnaar. De code is als bijlage bij deze leidraad gevoegd.

Opleiding en werkervaring

Al onze medewerkers hebben een opleiding gevolgd voor het begeleiden van en werken met kinderen. Ze staan ingeschreven in het Kwaliteitsregister Jeugd; dat brengt de verplichting met zich mee dat ze hun deskundigheid blijven ontwikkelen. Aan medewerkers die bij Simba Familiezorg in dienst zijn bieden wij scholing en ontwikkeltrajecten. De professionals die als freelancer of zelfstandig ondernemer in het Simba team werken, zijn zelf verantwoordelijk voor hun scholing en ontwikkeling. We bieden hen wel ondersteuning op het gebied van deskundigheidsbevordering.

→ ZELFREFLECTIE

Bij het werven van gezinshuisouders gebruikt Gezinshuis.com het assessment voor jeugdzorgprofessionals dat is ontwikkeld door Peter Vonk, een ervaren trainer/consultant in de (jeugd)zorgsector.

Kirsten von Piekartz, coördinator Gezinshuizen bij Gezinshuis.com:

"De vraag is niet óf je als zorgverlener onder druk komt te staan, maar wanneer dat gebeurt. Kennis hebben van hoe je in moeilijke situaties terugvalt op je eigen aard en aanleg, is daarom onontbeerlijk in dit vak. Via het zogenoemde Vonk-assessment brengen we beide nauwgezet in kaart. Kandidaten ontdekken zo hun specifieke kwaliteiten, maar ook hun valkuilen. Het maakt ze bewust van de invloed die hun handelen heeft op het gedrag van kinderen. Weet je dat je bijvoorbeeld dwingend kan zijn of van nature afwachtend bent, dan kun je actief werken aan het bijsturen van je benadering en blijf je je verder bekwamen als zorgverlener."

Goed werkgeverschap

Simba Familiezorg draagt bij aan een evenwichtige balans tussen werk en privé voor medewerkers, zodat zij gemotiveerd hun werk kunnen doen. Ook ontvangen zij een eerlijke waardering voor hun inspanningen, zowel in salaris als in mogelijkheden voor ontplooiing. We stimuleren hen bijvoorbeeld om opleidingen in hun vakgebied te volgen.

Leren van collega's

In het teamoverleg en tijdens intervisie/supervisie-bijeenkomsten wisselen medewerkers ervaringen en inzichten uit. Op die manier versterken ze elkaars vakbekwaamheid.

OPEN COMMUNICATIE

Het stimuleren van open communicatie beschouwen wij als randvoorwaarde om kinderen en volwassenen te kunnen beschermen tegen grensoverschrijdend gedrag. Dat geldt voor de communicatie tussen medewerkers onderling, met de opvoeders in het gezinshuis of pleeggezin, en tussen ouders en kinderen.

Praten met kinderen

In de periode die kinderen buiten hun eigen gezin wonen en zorg krijgen via Simba Familiezorg voeren zij geregeld gesprekken met hun opvoeders in het gezinshuis of pleeggezin, de familiebegeleider en een gedragswetenschapper. Veiligheid is daarin een terugkerend thema. Medewerkers geven kinderen de ruimte om zich te uiten over hun gevoel van veiligheid, ook als het gaat over bezoeken aan of logeren bij hun ouders. Zodra terugkeer naar huis aan de orde is hebben kinderen daar, afhankelijk van hun leeftijd, een stem in. Hun gevoelens en mening tellen mee bij de afweging of de thuissituatie voldoende veilig is. Ook tijdens het nazorgtraject houden wij vinger aan de pols op het gebied van veiligheid.

Kirsten von Piekartz, coördinator Gezinshuizen bij Gezinshuis.com:

“Een sfeer waarin kinderen opkomen voor zichzelf creëer je door zo transparant mogelijk te werken. Dat betekent: laten zien waar je als zorgverlener mee bezig bent en dat bespreken met ze. Het kan bijvoorbeeld gaan over het dagelijks leven in een gezinshuis. Welke regels gelden over bedtijden, gamen, jezelf afmelden voor het avondeten en uitgaan? Wat vinden de kinderen daar zelf van? En hoeveel inspraak hebben ze over die onderwerpen bij hun eigen ouders?”

Als kinderen ervaren dat hun mening telt, versterkt dat hun zelfvertrouwen. Daardoor durven ze zich eerder uit te spreken.”

Praten over veiligheid gebeurt overigens niet alleen in een formele setting. De opvoeders in het gezinshuis of pleeggezin laten ook in alledaagse situaties merken dat ze open staan voor wat kinderen te vertellen hebben. En ze letten daarbij op non-verbale signalen. Door geborgenheid te bieden en via voorbeeldgedrag te laten zien dat alles bespreekbaar is, bouwen medewerkers aan een vertrouwensband met kinderen. Vertrouwen is cruciaal bij het voorkomen en bestrijden van grensoverschrijdend gedrag: kinderen die zich bedreigd voelen zwijgen al gauw over een voor hen angstaanjagende situatie zolang ze het gevoel hebben dat niemand ze serieus neemt.

SIGNALEREN EN MELDEN

Ondanks de uitgebreide maatregelen die Simba Familiezorg treft om de veiligheid in gezinshuizen en pleeggezinnen, en bij de gezinnen die we begeleiden te waarborgen, is een 100% garantie dat we grensoverschrijdend gedrag kunnen voorkomen onmogelijk. Daarom zijn binnen het team afspraken gemaakt over hoe we omgaan met signalen en constatering van dit gedrag.

Een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag kan zich op verschillende manieren aandienen: direct omdat een medewerker, ouder of kind zich erover uitsprekt of bijvoorbeeld indirect via non-verbaal gedrag. Het kan bijzonder lastig zijn om zo'n signaal op te vangen, daarom is in het Simba team afgesproken dat wij in ieder geval in actie komen in de volgende situaties:

- Geruchten dat een medewerker de gedragscode van SOS Kinderdorpen heeft geschonden.
- Ziekte, letsel en/of gedragsveranderingen bij een kind die aanleiding geven tot bezorgdheid over mogelijke mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik of geweld.
- Symptomen, verwondingen en/of gedrag die niet direct duiden op misbruik of geweld, maar in combinatie met andere informatie of bewijs reden zijn voor bezorgdheid.
- Een medewerker of een persoon uit de omgeving van een kind die zorgen uit over mogelijke mishandeling, seksueel misbruik of geweld.
- Geweld, grensoverschrijdend gedrag of misbruik tussen kinderen onderling.
- Signalen over misbruik dan wel geweld bij een andere organisatie of in de gemeenschap waar Simba Familiezorg werkt.
- Een melding over geweld of misbruik in het verleden.

→ PRAAT MĒT KINDEREN, NIET OVER ZE

Na een uithuisplaatsing op zijn zesde verbleef Ravi in een pleeggezin, twee kindertehuizen, soms even weer bij zijn moeder en in twee jeugdinstituten. Pas toen hij twaalf was kwam hij in een woongroep waar hij zich thuis voelde. Ravi is tegenwoordig ervaringsdeskundige zzp'er in de jeugdzorg en trainer. Over zijn jeugd zegt hij: "Mijn begeleiders zijn nooit eerlijk tegen mij geweest. Waar ik ook werd geplaatst, altijd kreeg ik te horen dat ik snel weer terug zou gaan naar mijn moeder. Hierdoor had ik nergens rust. Mijn twee zussen, mijn broer en ik zijn niet samen geplaatst. Daar hebben we nog steeds last van. We zien elkaar wel, maar een echte emotionele band hebben we niet. Met mijn moeder heb ik inmiddels weer goed contact, maar ook met haar mis ik die warme connectie. Ik denk dat er veel beter gekeken en geluisterd moet worden naar het kind. Wat is er precies aan de hand en wat heeft dit kind nodig?" Het volledige interview met Ravi staat op de website van Simba Familiezorg.

REAGEREN OP EEN MELDING

Simba Familiezorg vindt het belangrijk dat een persoon die een onveilige situatie aankaart zich gehoord voelt. Onze medewerkers zijn getraind om op de volgende manier te reageren op een melding:

- Kalm en aandachtig luisteren naar het verhaal.
- Vragen stellen, maar niet oordelen, ook niet over de vermeende dader.
- Aangeven dat hij of zij er goed aan heeft gedaan om de melding te doen en bevestigen dat ze hier gevolg aan geven.
- Benadrukken dat het ongewenste gedrag niet de fout is van het slachtoffer.
- Vertellen dat ze alles gaan doen wat ze kunnen om te zorgen dat het slachtoffer veilig is.
- Eerlijk zijn over wat er met de melding gebeurt: met wie ze erover gaan praten en waarom bepaalde dingen niet geheim kunnen blijven.
- Bij een vermoeden van acuut (levens)gevaar licht de medewerker direct het Simba team in en dat zorgt voor onmiddellijke bescherming en medische/psychische hulp aan het slachtoffer.
- In de praktijk is niet altijd meteen nazorg voor een slachtoffer beschikbaar. Mocht er sprake zijn van een wachtlijst, dan bieden familie-begeleiders en gedragswetenschappers uit het Simba team als eerste ambulante ondersteuning. Is intensievere hulp nodig en snelheid geboden, dan zoeken wij actief naar mogelijkheden, bijvoorbeeld via de aanvraag van een persoonsgebonden budget of financiering van aanvullende hulp via de gemeente.

In de visie van Simba Familiezorg valt onder grensoverschrijdend gedrag:

Geweld door een jeugdzorgprofessional

Een jeugdzorgprofessional werkt met kinderen en volwassenen die zich in een kwetsbare positie bevinden. Daar moet hij of zij zich op ieder moment van bewust zijn. Elk gedrag van een jeugdzorgprofessional dat die kwetsbare positie aantast, beschouwen wij als grensoverschrijdend. De ernst van het geweld is niet van belang, iedere vorm van lichamelijk of geestelijk geweld moet worden gemeld en onderzocht.

Grensoverschrijdend gedrag bestaat in allerlei vormen. Denk aan lichamelijk geweld in de zin van slaan of aan geestelijk geweld in de vorm van vernederen, uitschelden of bedreigen. Bij huiselijk geweld is de dader iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Lichamelijke dan wel emotionele verwaarlozing, dat wil zeggen dat een kind niet de aandacht en verzorging krijgt die het nodig heeft, geldt als kindermishandeling. Daar is ook sprake van als een volwassene zich bedreigend en/of gewelddadig gedraagt naar een minderjarige die van hem of haar afhankelijk is. Seksuele aanrakingen van een volwassene naar een minderjarige vallen onder seksueel misbruik en zijn altijd strafbaar.

Geweld tussen ouders en kinderen, of kinderen onderling

In een jeugdhulpverlenerssituatie moet een jeugdzorgprofessional erop toezien dat kinderen en ouders geen geweld gebruiken tegen elkaar. Geweld van een ouder naar een kind, en andersom, is onaanvaardbaar. Dat geldt ook voor geweld tussen kinderen onderling. Hierbij maakt de medewerker een afweging over de ernst van het geweld en de omstandigheden waarin het is voorgevallen. Kinderen in een probleemsituatie kunnen uit frustratie soms heftig reageren, zonder dat zij de intentie hebben een ander iets aan te doen. Ieder incident wordt besproken in het Simba team. De uitkomst van dat overleg kan zijn dat een melding bij een officiële instantie niet aan de orde is. Het geweld wordt wel geregistreerd en besproken met de betrokkenen om herhaling te voorkomen.

Er wordt altijd een melding gedaan in de volgende situaties:

- Vanwege het geweld is professionele medische psychische en/of gedragskundige behandeling nodig voor het slachtoffer en/of de dader.
- Van het geweld is aangifte gedaan bij de politie of het Openbaar Ministerie.

GRENDOERSCHRIJDEND GEDRAG HERKENNEN

Bij de ontwikkeling die kinderen doormaken op weg naar volwassenheid hoort dat zij op een moment belangstelling krijgen voor seksualiteit. Dat gebeurt niet bij ieder kind op dezelfde leeftijd of op dezelfde manier. Bij een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag is van belang dat zorgprofessionals bepalen of er sprake is van gezond seksueel gedrag, dan wel van seksueel geweld. In België is hiervoor het **Sensoa Vlaggensysteem** ontwikkeld. Aan de hand van zes criteria duiden professionals het gedrag: ze stellen onder andere vast of het gebeure met wederzijdse toestemming en respect, en of de betrokken personen gelijkwaardig waren in leeftijd en ontwikkeling. Op basis hiervan markeren zij het gedrag. Bij een groene vlag gaat het om een aanvaardbare seksuele situatie, geel betekent licht grensoverschrijdend gedrag, rood is een signaal van ernstige overschrijding en een zwarte vlag wijst op een zware vorm van seksueel geweld. Het vlaggensysteem helpt zorgprofessionals te reageren op een manier die zowel het slachtoffer als de dader recht doet.

Gebeurt het geweld op een andere locatie dan thuis, in het gezinshuis of pleeggezin – bijvoorbeeld als kinderen op school in gevecht raken – dan maakt de medewerker zelf een inschatting of het incident moet worden gemeld. Ook dat gebeurt altijd in overleg met het Simba team en met de betrokkenen bij de gebeurtenis(sen).

Seksueel experimenteelgedrag en seksueel geweld

Bij een melding van grensoverschrijdend gedrag op seksueel vlak is van belang om vast te stellen of het gaat om gedrag van een volwassene naar een kind of tussen kinderen of jongeren onderling. In de gezags- dan wel familierelatie tussen een jeugdzorgprofessional of ouder/opvoeder en een kind beschouwt Simba Familiezorg elke vorm van seksuele benadering als grensoverschrijdend en daarom als reden voor een melding bij formele instantie.

Bij seksueel gedrag tussen kinderen en jongeren onderling kan sprake zijn van experimenteelgedrag dat bij de normale ontwikkeling hoort. Bij een melding raadpleegt de medewerker altijd het Simba team, zodat verschillende deskundigen gezamenlijk kunnen vaststellen of er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd hanteert bij beoordelingen op dit gebied het 'Kwaliteitskader Voorkomen Seksueel Misbruik'. Hierbij hoort een zogenoemd vlaggensysteem (zie het kader) dat helpt bepalen of er sprake is van seksueel geweld. Het Simba team gebruikt dit systeem ook. Ook als het slachtoffer een melding niet wil doorzetten wordt het geweld geregistreerd en in het team en met de betrokkenen besproken om herhaling waar mogelijk te voorkomen.

NADER ONDERZOEK

Bij een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag in het pleeggezin of gezinshuis waar het Simba team zorg aanbiedt, dan wel in de thuis-situatie of directe omgeving van een kind, licht de betreffende medewerker direct het Simba team in. Is er inderdaad sprake van grensoverschrijdend gedrag, dan bepaalt het Simba team welke actie wordt ondernomen:

- Bij huiselijk geweld of kindermishandeling in het eigen gezin van een kind dat is gepleegd door een naaste volgen we de wet 'verplichte Meldcode huiselijk geweld' en doen we een melding bij Veilig Thuis.
- Bij calamiteiten of geweld in een hulpverlenerssituatie is een melding bij de Inspectie Gezondheidszorg Jeugd wettelijk verplicht. Dat moet binnen drie werkdagen gebeuren, tenzij een organisatie meer tijd nodig heeft om een vermoeden te onderzoeken. Daarvoor staat maximaal zes weken. Na een melding start de Inspectie een formeel intern onderzoek waar de organisatie aan moet meewerken. Een organisatie, in dit verband Simba Familiezorg, kan een melding doen, maar ook een ouder of een kind.

Vanuit het Simba team ontvangen alle betrokkenen bericht over de uitkomsten van het onderzoek. Afhankelijk van de situatie en de personen die worden geïnformeerd kan een gedragsweten-

schapper, familiebegeleider of de opvoeder in het pleeggezin of gezinshuis degene zijn die de terugkoppeling geeft aan de belanghebbenden.

→ HUISELIJK GEWELD

Bij een vermoeden van kindermishandeling en/of geweld naar een minderjarige in huiselijke kring volgen wij de wet 'verplichte Meldcode huiselijk geweld' en doen we als dat nodig is een melding bij Veilig Thuis. In de werkinstructies voor medewerkers is de volledige meldcode opgenomen, inclusief een lijst met meldpunten. Aan de hand van het bij de meldcode behorende stappenplan bepaalt het Simba team welke acties nodig zijn:

Stap 1 Signalen in kaart brengen

De medewerker inventariseert de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten en legt deze vast. Hij of zij registreert ook de contacten over de signalen, evenals de ondernomen acties en besluiten. Het vastleggen gebeurt in het registratiesysteem van Simba Familiezorg.

Stap 2 Overleg met collega's en eventueel met Veilig Thuis

De medewerker bespreekt het vermoeden met de gedragswetenschapper en familiebegeleider uit het Simba team. Waar nodig wint het team (anoniem) advies in bij Veilig Thuis.

Stap 3 Gesprek met de betrokkenen(n)

De familiebegeleider en gedragswetenschapper bespreken de signalen met de betrokken personen. Zij horen zowel het slachtoffer als de vermeende dader. Waar nodig vraagt het Simba team advies bij Veilig Thuis over het voorbereiden op en voeren van deze gesprekken.

Stap 4 Bepalen of sprake is van huiselijk geweld/kindermishandeling

Op basis van de voorgaande stappen bepalen de opvoeders in het gezinshuis of pleeggezin, familiebegeleider, gedragswetenschapper en projectleider/kwaliteitsmedewerker of in hun visie sprake is van huiselijk geweld dan wel kindermishandeling. Zij schatten ook de aard en de ernst hiervan in. Bij hun beoordeling maken ze gebruik van het bij de meldcode behorende afwegingskader. Meer informatie hierover is te vinden op www.afwegingskadermeldcode.nl.

Stap 5 Beslissen of melden noodzakelijk is en hulp organiseren

Het melden van mogelijke kindermishandeling en/of huiselijk geweld is een professionele norm binnen de jeugdhulpverlening. Deze geldt:

- in alle gevallen van acute dan wel structurele onveiligheid voor kinderen, ouders en/of medewerkers
- in alle andere gevallen waarin het Simba team zelf geen effectieve hulp kan bieden of organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Om te voldoen aan de meldcode heeft Simba Familiehuizen de volgende afspraken gemaakt:

- Alle medewerkers kennen het doel en de inhoud van de meldcode.
- Medewerkers krijgen periodiek trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aangeboden om hun kennis en vaardigheden voor het signaleren van huiselijk geweld en/of kindermishandeling op peil te houden.
- De meldcode maakt deel uit van het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.
- Binnen het team zijn voldoende deskundigen beschikbaar voor overleg met medewerkers die een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling rapporteren. Voor specifieke vragen waarbij onze kennis eventueel tekortschiet, winnen wij advies in bij Veilig Thuis.
- Bij een vermoeden van grensoverschrijdend seksueel gedrag in een hulpverlenerssituatie nemen medewerkers direct contact op met een gedragswetenschapper uit het Simba team. Een zogenoemde taxateur bepaalt vervolgens of een melding noodzakelijk is. Een taxateur is een onafhankelijke gedragswetenschapper die niet bij Simba Familiezorg is betrokken. Deze manier van werken is bedoeld om te voorkomen dat slachtoffers, daders en/of getuigen worden beïnvloed en daarmee een eventuele strafrechtzaak bij voorbaat geen kans maakt.

Tijdens de intake van een gezin bepaalt het Simba team of een melding nodig is in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR). Dit is een landelijk, digitaal systeem waarin jeugdhulpverleners persoonsgegevens kunnen registreren van een jongere (tot 23 jaar) over wie zij zich zorgen maken. De registratie bevat geen inhoudelijke informatie, maar maakt duidelijk welke hulpverleners zich ook bezighouden met de jongere, waardoor zij effectiever kunnen samenwerken. Simba Familiezorg doet een eventuele melding in dit systeem via de partnerorganisatie waarmee ze samenwerkt bij een plaatsing.

OMGAAN MET VERTROUWELIJKE INFORMATIE

Alle informatie over mogelijk grensoverschrijdend gedrag leggen medewerkers van het Simba team vast in ons cliëntensysteem, volgens de richtlijnen van de meldcode. Dat geldt zowel voor bijzonderheden over gebeurtenissen als voor gegevens over (vermeende) slachtoffers, daders en getuigen. Alleen het gezin zelf en de direct betrokkenen in het Simba team hebben inzage hierin.

Simba Familiezorg behandelt alle informatie over mogelijk grensoverschrijdend gedrag vertrouwelijk. Het Simba team beschermt de identiteit van de genoemde personen en ondermijnt eventueel onderzoek of juridische acties niet. Ons cliëntensysteem is beveiligd met persoonlijke inlogcodes voor medewerkers om de vertrouwelijkheid te waarborgen. Bij het overdragen van informatie aan externe organisaties houden wij ons aan de 'Algemene verordening gegevensbescherming' (AVG) en de General Data Protection Regulation (GDPR).

Beroepsgeheim

Alle jeugdzorgprofessionals met een beroepsgeheim of andere zwijgplicht hebben een wettelijk recht om een vermoeden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld te melden, ook wanneer hun cliënt hiervoor geen toestemming geeft. De meldcode beschrijft hoe zij dit op een zorgvuldige manier kunnen doen. Relevante protocollen en werkinstructies zijn digitaal beschikbaar voor onze medewerkers.

COMMUNICATIE EN MEDIA-AANDACHT

Na een melding bij Veilig Thuis deelt het Simba team de benodigde informatie met deze organisatie, met inachtneming van de AVG/GDPR. Het team zal op geen enkele manier het onderzoek door Veilig Thuis belemmeren of de Inspectie Gezondheidszorg Jeugd hinderen. Onze medewerkers blijven actief betrokken bij het gezin om nazorg en andere ondersteuning te bieden.

Als een situatie van grensoverschrijdend gedrag bekend raakt in de media, kunnen de betrokken personen te maken krijgen met (confronterende) vragen van bijvoorbeeld journalisten, collega's of buurtgenoten. Om hun privacy te beschermen en de reputatie van de betrokken organisaties niet onnodig te schaden is een protocol voor crisiscommunicatie opgesteld. Dit protocol is bekend binnen en beschikbaar bij het Simba team.

NIET MELDEN OF VALS BESCHULDIGEN

Simba Familiezorg neemt elk signaal van een mogelijke onveilige situatie serieus en blijft hierover in gesprek met de melder tijdens het onderzoek, en een eventueel vervolg. Als de melding ongegrond blijkt te zijn, communiceren we hierover met de betrokken personen.

Tegen een medewerker die moedwillig een valse melding doet of ongegrond schadelijke informatie verspreidt over collega's dan wel Simba Familiezorg nemen we disciplinaire maatregelen. Voor de wet is een valse aangifte doen strafbaar. Na een bewust valse beschuldiging door een kind, onderzoeken we waarom hij of zij daartoe gekomen is en bieden we passende begeleiding.

Als tijdens een intern dan wel extern onderzoek blijkt dat een medewerker grensoverschrijdend gedrag bewust niet heeft gemeld, volgen disciplinaire maatregelen. Gaat het om een medewerker van een externe partnerorganisatie of een zelfstandige zorgprofessional, dan beëindigen wij de samenwerking per direct. Wij bespreken het probleem ook met de betreffende organisatie om te voorkomen dat eenzelfde situatie zich op een andere plek voordoet.

MAATREGELEN BIJ CONSTATERING VAN GEWELD OF MISBRUIK

Afhankelijk van de situatie kan het zijn dat Simba Familiezorg al tijdens het eigen onderzoek maatregelen neemt om een (vermeend) slachtoffer te beschermen tegen (de dreiging van) geweld of misbruik. Komt het na aanvullend onderzoek door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd tot een aangifte en is de (vermeende) dader een medewerker, dan schorsen wij hem of haar tijdens de periode van onderzoek door politie of justitie. Bij bewezen schuld volgt ontslag op staande voet.

VEILIGHEID HERSTELLEN EN NAZORG

Voor alle betrokkenen bij een vermoeden en/of melding van grensoverschrijdend gedrag is communicatie van groot belang. Weten wat er met een signaal is gebeurd draagt bij aan herstel van het gevoel van veiligheid.

HERSTEL

Ieder mens verwerkt een ingrijpende gebeurtenis op zijn of haar eigen manier. Daarbij zijn er ook verschillen tussen hoe kinderen, jongeren en volwassenen reageren. Simba Familiezorg biedt slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag nazorg die bij de persoon en bij de omstandigheden past. Dat kan bijvoorbeeld traumatherapie zijn door een psycholoog. Belangrijk is in ieder geval dat de gebeurtenis bespreekbaar blijft voor het slachtoffer, als hij of zij daar behoefte aan heeft. Zowel de gezinshuis- als pleegouders, de familiebegeleider en de gedragswetenschapper zijn daar alert op in gesprekken met het gezin.

Na een melding informeert het Simba team actief alle betrokkenen over het vervolg. Bij jonge kinderen gebeurt dat via hun vertegenwoordiger en/of een vertrouwenspersoon van het kind. Ook de melder, (vermeende) dader en betrokken medewerker(s) krijgen passende begeleiding.

Een medewerker die slachtoffer of getuige is van grensoverschrijdend gedrag op het werk kan dit melden bij de vertrouwenspersoon van de organisatie waarbij hij of zij is aangesloten. Hij of zij kan ook rekenen op ondersteuning van het Simba team. Ouders en/of kinderen die een vraag of klacht hebben over jeugdzorg kunnen hiermee terecht bij AKJ, een onafhankelijke organisatie voor vertrouwenspersonen in de jeugdhulp.

EVALUATIE

In het Simba team evalueren wij het traject rond een melding met alle betrokken medewerkers om na te gaan of de juiste stappen zijn gezet. Op die manier kunnen wij leren van wat er is gebeurd en die kennis gebruiken om grensoverschrijdend gedrag in de toekomst waar mogelijk te voorkomen.

Als uit onderzoek blijkt dat een melding voortkomt uit een onterecht vermoeden van grensoverschrijdend gedrag, dan doet Simba Familiezorg alles in haar vermogen om de naam van betreffende persoon of organisatie te zuiveren.

NAWOORD

Deze leidraad is onderdeel van het overkoepelende integriteitsbeleid van SOS Kinderdorpen, aangevuld met de bepalingen in de Nederlandse Jeugdwet rond kinderscherming, de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Verder is deze leidraad gebaseerd op de 'Child Protection Policy - Child Safety is everybody's Business', een internationaal gezamenlijk kader voor kinderscherming dat SOS Kinderdorpen sinds 2008 hanteert bij de opvang en het grootbrengen van kinderen.

